

zemlje na oblasti u roku predviđenom članom 135. Ustava.

Vraćajući Narodnoj Skupštini ovaj zakonski predlog i sav materijal koji se odnosi na isti na dalji Ustavni postupak, Odbor se zahvaljuje na učinjenom mu poverenju.

Predsednik

Za sekretara, Zakonodavnog Odbora,
Rad. T. Filipović s. r. M. Trifunović s. r.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, čuli ste ovaj izveštaj. Stavljam na glasanje. Ko je za to da

se primi neka izvoli sedeti, ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Izveštaj je, gospodo, primljen. Kako će sada da se drži sednica Narodne Skupštine, ja ću ovu sednicu Zakonodavnog Odbora prekinuti; završićemo danas, a zakazaćemo iduću sednicu prema tome, kako će Skupštinska sednica biti, kao i današnju sednicu pismenim putem. Dnevni red biće produženje današnjeg dnevnog reda, bez prve tačke.

(Svršetak u 16.25 časova.)

LXV. SEDNICA

ZAKONODAVNOG ODBORA

NARODNE SKUPŠTINE

KRALJEVINE

SRBA, HRVATA I SLOVENACA

držana 31. marta 1922. godine u Beogradu.

Predsedavao Predsednik **Miša Trifunović**.

Sekretar dr. **Pavle Čubrović**.

(Početak rada u 10 $\frac{1}{2}$ časova.)

Predsednik **Miša Trifunović**: Otvaram 65. sednicu Zakonodavnog Odbora. Molim, da čujete Zapisnik prošlog sastanka.

Sekretar dr. **Pavle Čubrović** čita Zapisnik 64. sednice Zakonodavnog Odbora.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, ima li primedaba na protokol? (Nema.) Protokol je primljen.

Čast mi je izvestiti Zakonodavni Odbor, da sam dobio od gospodina Predsednika Narodne Skupštine projekat zakona o Glavnoj Kontrolji, koji je podneo Narodnoj Skupštini gospodin Ministar za Izjednačenje Zakona. Isto tako dobio sam predlog zakona narodnih poslanika gg. Tešmana Nikolića i drugova za ukidanje koncesije, date Svetozaru Rašiću za eksploataciju i seču šume u Velikom Jastrepu.

Za ove predloge, gospodo, mi ćemo na idućoj sednici izabrati naročiti odbor.

Sada prelazimo na dnevni red. Na dnevnom je redu prva tačka: Pretres izveštaja pododbora o projektu zakona o rasprostiranjju važnosti zakona o uređenju okruga i srezova za Kraljevinu Srbiju na teritoriju ranije Kraljevine Crne Gore.

Molim g. izvestioca, da pročita izveštaj, ili, ako znate izveštaj, da ga ne bismo čitali, mogli bismo odmah pristupiti diskusiji. (Glasovi: Čitali smo ga, da pristupimo diskusiji.) Dobro, gospodo, kada ste upoznat s izveštajem, onda otvaram generalnu diskusiju. Reč ima g. Vujičić.

Milorad Vujičić: Ja smatram, gospodo, da ovaj zakonski projekat, koji je podnesen, sadrži dve stvari. Prvo je proširenje zakona o uređenju okruga i srezova za Kraljevinu Srbiju na ranije oblasti Crne Gore i drugo je jedna vrsta administrativne podele Crne Gore. Što se tiče i prvog i drugog dela ovoga projekta zakona, ja mislim, da su oba umesni i vrlo je dobro, da se i na Crnu Goru proširi zakon Kraljevine Srbije o uređenju okruga i srezova, te da i ona ima opštine, srezove i okruge sa samoupravama u

onome smislu kakvi su i u Srbiji. Stoga ovome prvome delu nemam ništa da prigovorim.

Ali protiv drugoga dela, u koliko se to odnosi na ovo ustanovljavanje ispostava, ja mislim, da je to ovde pogrešno metnuto i to bi bilo protiv Ustava, jer po Ustavu naša se zemlja deli na oblasti, okruge, srezove i opštine, a nikako na ispostave. Podelu na ispostave predviđa zakon o opštoj upravi u čl. 20. i on ostavlja pravo Ministru Unutrašnjih Dela, da on prema potrebi može ustanovljavati te ispostave i to po predlogu velikog župana. Ja dakle držim, da Zakonodavni Odbor, odnosno Skupština, ne bi to mogli zakonom ustanoviti, jer bi to bila i četvrta vrsta administrativne podele, koja Ustavom nije predviđena. Stoga mislim, da ovaj odeljak iz ovoga zakonskog projekta, gde se govori o ustanovljenju ispostava, treba da izostavimo, pa da se to ostavi Ministru Unutrašnjih Dela, kome to pravo daje čl. 20. Zakona o opštoj upravi; da on po potrebi na predlog velikog župana to učini.

Ove ispostave, to su čitava sreska načelstva, pa kad je to ostavljeno Ministru, da on to svrši, biće vrlo nezgodno ne samo za građane, nego i za vlast, ako se te ispostave ustanove, jer se one često puta neće umeti naći, gde one postoje. Ispostave vrše samo one poslove, koji spadaju u delokrug sreskog načelnika, a to je bilo i pre, ali je uvek celokupna administracija išla preko sreskog načelnika. Jedini izlaz može biti, što će Ministar izaći u susret građanstvu, da oni saznaju gde su te ispostave postavljene, ako on bude ta rešenja objavljivao preko Službenih Novina. S toga ja mislim, da ovo treba da izostavimo.

Još ću da kažem moje mišljenje o tome, da li se ovim vredjaju odredbe Ustava, što se na ovaj način Crna Gora deli na okruge i srezove. Po mome mišljenju time se Ustav ne krnji. Ovde se vrši samo administrativna podela, a kako će Crna Gora biti podeljena na oblasti, u tome se treba Vlada da pridržava ustava i što će ona kome okrugu dodati, ili ostaviti opet sve u jednoj oblasti, to će biti stvar Vlade, koja o tome treba da rešava. To sam imao da kažem.

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima g. Pavle Čubrović.

Dr. Pavle Čubrović: Biću kratak. Potrebno proširenje ovoga zakona Kraljevine Srbije po okruzima sastoji se u nemogućnosti sadašnjih okruga u Crnoj Gori kao takvih jedinica, koje bi bile samostalne samoupravne jedinice. To su vrlo mali okruzi. Na pr. Kolašinski okrug ima 14.000 stanovnika, Beranski 23.000, Andrijevački 26.000, Belopoljski 26.000. Posle imate jedino Podgorički okrug sa 54.000 i Nikšićski sa 55.000 stanovnika itd.

Da bi se ova samouprava koliko toliko mogla da sprovede, mi koji smo od strane vaše imali čast, da kao odbor to pregledamo, bili smo mišljenja i doneli smo ovaj predlog, da se i okruzi, u koliko oni kao male jedinice uopšte ne mogu da funkcionišu, eliminišu i da se kod malih jedinica načini koliko toliko veće jedinice, koje mogu da vrše neke funkcije. Na osnovu toga mi smo i učinili ovaj predlog. Naravno imala je ovde jedna činjenica, koja se morala uzeti u obzir, a to je pitanje ispostava.

Na pr. sa ukidanjem izvesnih srezova mi smo stali na gledište, da radi štednje ukinemo nepotrebne funkcije, da bi se olakšao državni budžet. Medjutim mi državni budžet možemo olakšati, ako budemo u koliko je više moguće reducirali sve one funkcije bez kojih država može da bude. Kažem iz tih razloga mi smo morali da istovremeno učinimo i redukciju okruga na manji broj a isto tako i srezova na manji broj. Bilo je ostalo nekoliko mesta i to čisto zbog terenskih nezgoda i na njih se mora da skrene pažnja. Imate na pr. Plav i Gusinje. Ta su mesta na granici prema Albaniji i kao takva u takvoj su situaciji, da nikada nisu dovoljno osigurana od raznih arnautskih pljačkaša, tako da sreski načelnik koji bi bio u Andrijevići bio bi u mogućnosti, da potpuno kontroliše šta se dešava na granici. To isto važi u nekoliko i za Rožaj. I tamo imate istih takvih nezgoda. To je planinski predeo preko koga svakog časa mogu da prelaze pljačkaške bande. Da bi se to pak sprečilo, predviđena je ustanova ispostava. Ona je predviđena ali ne s obzirom na sam Ustav i na njezine funkcije u Ustavu, o tome ovde ne može biti ni govora, nego jedino ako bi se usvojilo mišljenje g. Vujičića, da se tim sreskim ispostavama dađu funkcije manjega značaja koliko tek, da se u tim mestima sačuva jedna vrsta kontrole državne vlasti nad bezbednošću i sigurnošću građana. Kao što vidite ovaj zakon može biti vrlo koristan i imaće dobrih posledica s jedne strane zato, što će samoupravne jedinice imati svoje funkcije, a s druge strane što će se omogućiti jedna vrsta redukcije nepotrebni funkcija, koje za sada u tim krajevima postoje. Gospodo, ja sam mišljenja, da pridjemo racionalno ne samo tome kraju nego i drugim krajevima da bismo doveli budžet u ravnotežu. S toga bih vas molio, da primimo ovaj projekat u načelu, da bismo posle prešli i na pojedinosti.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč g. Ljuba Jovanović.

Ljuba Jovanović: Slažem se, da je ovaj zakonski predlog potreban i da bi ga trebalo usvojiti. Samo, gospodo, od vremena kada je radjen pa do danas nastale su izvesne promene, koje iziskuju i neke izmene u našem tekstu. Koliko ja znam, ovaj je predlog bio namenjen da bude rešen pre nego što smo rešili zakonski predlog o opštoj upravi i o oblasnoj i sreskoj samoupravi. I računajući da će taj zakonski

projekt biti rešen uneli smo neke odredbe. Medjutim kao što je poznato, ti su zakonski predlozi već izglasani i meni se čini, da bi pri ovome rešavanju trebalo imati na umu te zakone. I zato smatram, da bi dobro bilo, da odbor još jednom pregleda ovaj tekst pa onda, da sa obzirom na te zakone a isto tako i na ustavne propise, koji govore o administrativnoj podeli zemlje, pa prema tome i o zetskoj oblasti i o ovim okruzima koji će je sastaviti, sa obzirom na tu odredbu ustava, pošto će vlada morati propisati tu administrativnu podelu zemlje, moraće se nešto ovde izmeniti. Ali ako se ne bi odbor saglasio s tim, da vratimo u odbor ovaj predloženi naert, onda ja moram sada da kažem, da će biti potrebno u tome slučaju da učinimo neke izmene.

Tako ja mislim, da bismo trebali izostaviti ovaj belopoljski okrug, koji se ovde spominje i koji prema ovoj ustavnoj odredbi neće moći biti sastavni deo zetske oblasti.

U drugom članu posle spominje se, da će ovi okruzi biti samoupravni okruzi. To, gospodo, po ovome što je rešeno o oblasnoj i sreskoj samoupravi, neće moći biti. Ja razumem zašto je ovo predviđeno, to nam je i ranije objašnjeno, da su ove samoupravne institucije okružne predviđene zbog potrebe da neko po sadašnjem zakonu o uredjenju okruga i srezova kraljevine Srbije pregleda opštinske budžete, a kako do sada to nije vršeno, nastao je velik zastoj u poslovima tamošnjih opština; a to treba što pre likvidirati. Sve je to potrebno da se ina na umu i da u tome slučaju učinimo najpotrebnije izmene u ovome zakonu. Da spomenem odmah, ovo sadašnje privremeno stanje moglo bi se predvidjeti u prelaznim naredjenjima kao nov član 4. ili koji drugi.

Što se tiče ovih ispostava, o kojima je govorio g. Vujičić, njegova je zamerka, u koliko se tiče fakta, da ispostave spominje zakon, ona je tačna, da ovo treba ostaviti velikom županu. Ali kako njega nema, a ti krajevi imaju potrebu za te ispostave, to bi se onda moglo po mome mišljenju u prelaznim naredjenjima kazati: da će do izvršenja one odredbe u zakonu o opštoj upravi ostati privremeno ispostave u tim i tim mestima. Dakle ina načina, gospodo, da se ovo pitanje reši.

Pa, dopustite mi, kad sam već ušao u pojedinosti, da spomenem još i ovo. Ovde su spomenute tri opštine sreza sadašnjeg kotorskog, koje bi bile namenjene da se dodadu srezu barskom. Ja sam takodje bio mišljenja ovoga, kojega su bila i gospoda u pododboru, ali po jednom obaveštenju treba učiniti jednu malu izmenu. Predviđaju se tri opštine. Kako sam saznao, jedna opština paštrovska, po želji svojih stanovnika i zbog saobraćajnih prilika treba da ostane sa ostalom Bokom, jer je ona sa Budvom u tako neposrednoj vezi, da je ne bi trebalo odvajati. Ali to je jedan detalj koji se može lako ispraviti. Dakle, mi možemo, gospodo, ovo u načelu primiti ovako kako je predviđeno, pa se onda za ove pojedinosti mora nešto izmeniti. Najbolje je dakle, u mesto ovde da se pretresa, da se vrati u odbor, ako pristaje g. izvestilac, pa da onda to pododbor izvrši.

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima g. Andrija Radović.

Andrija Radović: Ja nalazim, gospodo, da je ovaj zakon imao razloga donde, dok nije Zakonodavni Odbor, odnosno Narodna Skupština izglasala Zakon o Opštoj Upravi i podnela na rešavanje Zakon o Uredjenju Oblasti i Srezova. Dotle je moglo biti

razloga za donošenje ovoga zakona. Ali sada se uviđa da okruzi ne mogu biti u buduće samoupravna tela i zato je neosporno, da ovaj zakonski projekat mora biti izmenjen.

S druge strane, kao što je lepo napomenuo g. Ljuba Jovanović, ovde ima izvesnih odredaba, koje nisu u skladu sa Ustavom. Dok je bilo ostalo da administrativnu podelu izvrši Narodna Skupština preko Zakonodavnog Odbora, onda je mogla biti jedna administrativna podela, ali kad će se ona izvršiti prema Ustavu, onda ima biti sasvim druga.

Treće što bih imao napomenuti to je, da smatram, da Vlada mora da izvrši administrativnu podelu na oblasti do 28. aprila i prema tome mislim, da se mogu vezati ova dva zakona jedan s drugim. Prema svemu ovome kao i izmenama, koje su neophodno potrebne da se izvrše i u nekim drugim srezovima sem onih koje je pomenio g. Ljuba Jovanović, ja mislim, da je najbolje da se stvar uputi u pododbor pa da on prema ovim novim podacima i prema novim zakonima, koji su ovde izglasani dovede u sklad ovaj zakonski projekat.

Miloš Moskovljević: I ja sam za to, da se ovako postupi.

Jovan Gjonović: Ja sam mislio, da o ovom zakonu, bar u načelu, ne govorim, ali je ispalo da ipak moram da kažem nekoliko reči. Ovaj zakon je donet, odnosno forsiralo se da se on donese, ne samo radi samouprava, nego i radi unutrašnje podela Crne Gore. Uopšte bilo je glupo trpeti, da na jednoj tako maloj teritoriji sa tako malom populacijom budu 6 okruga i 20 i nekoliko srezova; da se desi i taj slučaj, da se teritorija jednoga sreza poklapa sa teritorijom jedne opštine. Dakle, ne samo samoupravni razlozi, nego još i upravni razlozi nalagali su, da se sa ovakvim jednim zakonom već jedanput izidje pred Skupštinu. On je trebao da prodje kroz Zakonodavni Odbor kao izmena izvesne uredbе, ali samo zbog jednog slučaja to nije bilo; naime, zbog toga što se jedan od članova sekcije, koja je trebala ovo da uradi, razboleo te se nije stiglo da se to svrši. Onda, mi smo bili, zbog toga, prinudjeni da menjamo zakonskim putem ono što nije bilo u uredbi i postalo zakonom. Dakle, ovo su razlozi da se ovaj zakon što pre donese.

Ja znam, da nema zakona, koji je prošao kroz Odbor, a da nema izvesnih grešaka, pa će ih svakako i ovaj imati; ali, ja bih vas molio, gospodo, da jedanput prekinemo sa onim stanjem koje je u Crnoj Gori i da s obzirom na samoupravu i na upravu, odnosno podelu na srezove i okruge, primimo u načelu ovaj zakon ovakav kakav je, da ga primimo kao osnov za specijalnu debatu. A da bi se ubrzao posao i ja mislim da je potrebno, da ga vratimo pododboru, da ga on prilagodi izvesnim odredbama zakona, o opštoj upravi i o samoupravama, koji su već primljeni. Kad je ovaj zakonski projekat radjen, mislilo se, da će on biti izglasan pre ovih zakona, a desilo se je obrnuto. Zbog toga treba sada sve to dovesti u sklad. Kad tako ne bi bilo učinjeno, onda bi oni zakoni imali izvesne kontradiktorne odredbe sa ovim zakonom.

Ja vas dakle molim, da primimo ovaj zakonski projekat u načelu, da ga vratimo odboru da ga on u najkraćem roku rediguje, u sporazumu sa drugim članovima Odbora koji se interesuju za ovaj zakonski projekat, pa da nam se definitivni tekst iznese na jednu od prvih sednica.

Molim g. izvestioca, da i on ovo primi.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč g. Rajčević.

Milosav Rajčević: Ja imam da napomenem ovo. Prilikom pretresa bila je učinjena napomena, da je ovaj projekat u nesuglasnosti sa Ustavom. To bi značilo, da ta komisija, koja je bila izabrata da pregleda ovaj zakonski projekat, nije znala ustavno naredjenje. Međutim ne stoji tako, jer po članu 135. Ustava Zakonodavni Odbor nije vezan, kako će stvoriti oblasti za Crnu Goru. To je zakonodavno naredjenje samo u tome slučaju, ako Zakonodavni Odbor ne svrši taj zakonski projekat, onda je vlada ograničena Ustavom, šta ima da udje u oblast Zetsku ili Crne Gore. Prema tome mi, kad smo ovaj projekat predlagali, imali smo u vidu, da će Zakonodavni Odbor svršiti taj projekat o podeli na oblasti. Međutim pošto to nije svršeno, onda zaista u ovome zakonskom predlogu postoji ta protivustavna odredba, da belopoljski okrug ulazi u sastav Crne Gore. Ja mislim, da se projekat može primiti u načelu, a u pojedinostima mi ćemo učiniti te izmene.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin izvestilac.

Izvestilac dr. **Pavle Čubrović:** Molim vas, gospodo, pošto se nekoliko govornika izjasnilo, da bi trebalo u načelu primiti ovaj nacrt, a za izvesne izmene, koliko bude potrebno, da se vrati u odbor, ja kao izvestilac primam takav predlog i molio bih, da se to usvoji i da predjemo zasada u načelnu odluku.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, kako vidite, g. izvestilac pristaje u nekoliko, da se ovaj projekat primi u načelu, a za specijalno rešenje o tome da se vrati odboru. Dakle, pristupićemo glasanju. Molim g. sekretara, da izvoli prozivati gospodu članove Zakonodavnog Odbora. Ko je za to da se u načelu primi ovaj projekat izvoliće glasati »za«. a ko je da se ne primi izvoliće glasati »protiv«.

Sekretar dr. **Pavle Čubrović** proziva članove Zakonodavnog Odbora, koji su glasali ovako: Ljuba Jovanović za, Milosav Rajčević za, Husejin Alić za, Milorad Vujičić za, Andrija Radović za, dr. Ninko Perić za, Simonović nije prisutan, Mihajlo Živković za, Radoslav Agatonović za, Jovan Radonić nije prisutan, Pavle Angjelić za, Većeslav Vilder za, Jovan Magovčević za, dr. Pavle Čubrović za, Ahmet Šerić nije prisutan, Sakib Korkut za, Miloš Moskovljević za, Vojislav Lazić nije prisutan, Jovan Jovanović za, Josip Drogenik za, dr. Janko Šimrak nije prisutan, Etbin Kristan za, Jovan Gjonović za.

(Posle glasanja.)

Predsednik Miša Trifunović: Glasalo je, gospodo, svega 21 član. 20 je glasalo »za«, a 1 »protiv«. Prema tome ovaj zakonski projekat u načelu je primljen, a što se tiče pojedinosti vratiće se Odboru.

Ja Vam predlažem, da današnju sednicu prekinemo. Obadva kluba imaju sednicu i zato su me molila i kazala su, da moraju ići. Ja Vam predlažem, gospodo, za iduću sednicu ovaj dnevni red: 1. izbor ova 4 pododbora: 1. izbor pododbora za proučavanje zakonskih predloga o izmenama i dopunama Zakona o izborima nar. poslanika i predlog Zakona o biračkim spiskovima (11 članova). 2. izbor pododbora za proučavanje zakonskog predloga o Glavnoj Kontroli (11 članova); 3. izbor pododbora za proučavanje zakonskog predloga o rasprostriranjju važnosti Zakona o Državnom Računovodstvu (5—6 članova); 4. izbor pododbora za proučavanje zakon-